

הגדה של פסח תשע"ט
שואלין ודורשיין בהלכות הפסח

In memory of Dr. Chuck Feldman ז"ל
Sponsored by his loving family

משנה מסכת פסחים פ"י מ"א

ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי:

נוסח ההגדה

הָא לְחֵמָא עֲנִיָא דִּי אֶכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם. כָּל דְכָפִין יִיתֵי וְיִיכַל, כָּל דְצָרִיךְ יִיתֵי וְיִפְסַח. הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמֶצֶה, הַלַּיְלָה הַזֶּה – כֵּלּוּ מֶצֶה. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִרְקוֹת – הַלַּיְלָה הַזֶּה (כֵּלּוּ) מְרוֹר. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבֵּילִין אֶפְיָלוּ פְעַם אַחַת – הַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסַבִּין – הַלַּיְלָה הַזֶּה כֵּלּוּ מְסַבִּין.

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה. וְאֵלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מְשַׁעֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם. וְאֶפְיָלוּ כֵּלּוּ חֲכָמִים כֵּלּוּ נְבוֹנִים כֵּלּוּ זְקֵנִים כֵּלּוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מִצָּוָה עֲלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. וְכָל הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מְשַׁבֵּחַ.

פרי צדיק לחג הפסח

קללת אדם הראשון שמקודם היה מאכל אדם רק פרי העץ ואחר כך נתקלל אדם הראשון ואכלת את עשב השדה וכיון שהזיעו פניו ואמר אני וחמורי נאכל באבוס אחד אמר לו הקדוש ברוך הוא הוא האיל והזיעו פניך תאכל לחם כמו שאמרו (בראשית רבה פ"כ) וכאן ביציאת מצרים אחר מכה עשירית שיצאו ישראל מכל י" הקליפות ונכנסו לעשר מדות דקדושה, שכן היו עשר מכות נגוף למצרים ורפוא לישראל כמו שאמר (זח"ב לו א') התחיל התיקון לפגם אדם הראשון, וצריך להרגיש השינוי שיתוקן הכל ולא יהיה שאור שבעיסה וזה צריך האדם להרגיש בכל ליל פסח הרגיש מחודש ושינוי שלילה זו משונה מכל הלילות שבזה מרגיש כאלו הוא יצא ממצרים ואף דאכתי עבדי אחשורוש אגן מכל מקום הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה שמזה כבר יצאנו שלא יהיה שעבוד כזה כמו במצרים שהקיפה הקליפה מכל צד כמו שנאמר גוי מקרב גוי כעובר במעי אמו ומזה כבר יצאנו וצריך אדם להרגיש בכל שנה יציאה מחודשת כאלו הוא יצא ממצרים:

[ב] בגמרא (פסחים קטו ע"ב) לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה. והיינו שצריך להיות דרך שאלה ותשובה הבן שואל מה נשתנה ואביו משיבו וכמו שאמרו (שם קטז). בנו שאלו כוי אשתו שאלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו, וכן במאמר רבן גמליאל מצה שאנו אוכלין על שום מה כוי מרור על שום מה כוי ואין אומרים סתם מצה שאנו אוכלים על שם שלא הספיק כוי רק דרך שאלה ותשובה (וכ"ה גירסת הרא"ש) והיינו שבלילה צריך האדם להרגיש בנפשו חדשות, שצריך האדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים כוי, והיינו שאז הרגיש אדם בנפשו הרגש חזק שיצא מן המיצר, וכן צריך כל אדם להרגיש בכל ליל פסח כאלו הוא יצא ממצרים ולא יהיה הדבר אצלו כדבר הרגל לאכול מצה ומרור וכדומה, וכן כל עיקר תקנת טיבול ראשון אמרו שהיא כי היכי דליהוי היכירא לתינוקת (כמו שאמרו שם קיד ע"ב) והיינו שיתעורר האדם מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שיש שינוי בזה ויצא מהרגל ובא השאלה ראשונה על טיבול ירקות שזה היה